

Projektā MANURE STANDARTS paveiktais, ieguvumi un rekomendācijas

Skaidrīte Rulle

VAAD Agroķīmijas departamenta direktore

© Canva

PROJEKTS

Uzlaboti kūtsmēslu standarti ilgtspējīgai barības elementu pārvaldībai un emisiju samazināšanai/ 2017.gada oktobris – 2019.gada decembris (27 mēneši)

Dānija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Polija, Somija, Vācija, Zviedrija, Krievijas FD.

DG1. Projekta vadība un komunikācija

DG2. Vadlīnijas kūtsmēslu paraugu ņemšanai un analizēšanai

DG3. Vadlīnijas kūtsmēslu aprēķiniem (aprēķinu programmas)

DG4. Uzlabotu kūtsmēslu standartu ieviešanas ietekmes novērtējums

DG5. Nacionālie / BJR ieteikumi uzlabotu kūtsmēslu standartu izmantošanai kūtsmēslu apsaimniekošanas politikas veidošanā un saimniecībās

PAVEIKTAIS

DG2. Vadlīnijas kūtsmēslu paraugu ņemšanai un analizēšanai

- Instrukcijas paraugu ņemšanai (latviešu valodā būs pieejamas VAAD un ZS mājas lapās, kā arī izdrukas formā)
- Instrukcijas kūtsmēslu paraugu analizēšanai (rekomendētie standarti laboratorijām)

DG3. Vadlīnijas kūtsmēslu aprēķiniem (aprēķinu programmas), izmantojot datus par izēdināto lopbarību (latviešu valodā būs pieejamas VAAD un ZS mājas lapās)

- Programma kūtsmēslu daudzuma un sastāva aprēķināšanai reģionālā/ valsts līmenī
- Programma kūtsmēslu daudzuma un sastāva aprēķināšanai saimniecības līmenī

PAVEIKTAIS

DG4. Uzlabotu kūtsmēslu standartu ieviešanas ietekmes novērtējums

- Ziņojums par kūtsmēslu apsaimniekošanas ekonomisko novērtējumu
- Ziņojums par kūtsmēslu apsaimniekošanas ietekmi uz vidi
- Ziņojums par barības elementu bilanci

Ziņojumi sagatavoti, pamatojoties uz projektā iegūtajiem datiem

DG5. Nacionālie / BJR ceļveži uzlabotu kūtsmēslu standartu īstenošanai kūtsmēslu politikā un saimniecībās

- Rokasgrāmata kūtsmēslu apsaimniekošanai (latviešu valodā būs pieejama VAAD un ZS mājas lapās, kā arī tipogrāfiski pavairota)

IEGUVUMI

- **Precizēts k/m ķīmiskais sastāvs (salīdzinot analīžu rezultātus ar lopbarības aprēķiniem)**
LV (124 kūtsmēslu paraugi): *slaucamās govīs, zīdītājgovīs, teles, nobarojamie jaunlopi, nobarojamās cūkas, aitas*

Priekšlikums ZM pārskatīt LV kūtsmēslu normatīvus

- **LLKC lopkopības konsultantiem u.c. interesentiem būs pieejama programma kūtsmēslu daudzuma un sastāva aprēķinam, izmantojot informāciju par izbaroto lopbarību**
- **Lauksaimniekiem būs pieejamas instrukcijas pareizai paraugu ņemšanai un rokasgrāmata efektīvai kūtsmēslu apsaimniekošanai**
- **Politikas veidotājiem, zinātniekiem un citiem interesentiem – ziņojumi par kūtsmēslu apsaimniekošanas ekonomisko, vides ietekmes un augu barības elementu bilances novērtējumu, izmantojot projektā iegūtos datus**

VISPĀRĪGIE IETEIKUMI

- Kūtsmēslu apsaimniekošana un to izmantošana mēslošanai ir jābalsta uz jaunākajiem datiem par kūtsmēslu daudzumu un sastāvu
Tas attiecas gan uz saimniecībām, gan valsts līmenī izstrādātām rekomendācijām un uzraudzības pasākumiem (→ ✓)
- Normatīvos, emisiju inventarizācijas un nacionālo barības elementu bilances aprēķinos ir jāizmanto vienādi izejas dati
lai nepieļautu pretrunas starp dažādiem aprēķiniem ✗
- Oficiālajiem nacionālajiem kūtsmēslu standartiem jeb normatīviem (daudzums, kvalitāte) jābūt viegli pieejamiem visiem lietotājiem kā vidējām vērtībām (MK 23.12.2014 noteikumi nr.834) ✓

DATU IEGUVES PAMATPRINCIPI

- K/m datiem jābūt iespējami precīziem (?)

Jāietver iespējami daudzas dzīvnieku grupas un kūtsmēslu veidus, un, ja iespējams, arī dzīvnieku barošanas un kūtsmēslu apstrādes tehnoloģijas

- K/m datiem jābūt pieejamiem (?)

- Izmantošanai saimniecību līmenī, lai aprēķinātu kūtsmēslu krātuvju ietilpību un mēslošanas plānu izstrādei

- Izmantošanai nacionālā līmenī, t.sk., izmantošanai statistikas vajadzībām un NA prasību izstrādei, kas vērsti uz emisiju samazināšanu un efektīvu k/m izmantošanu

DATU IEGUVES PAMATPRINCIPI

- **Dati par kūtsmēslu daudzumu un sastāvu regulāri jāatjauno/jāpapildina**
Lai saimniecību līmenī plānotu atbilstošas kūtsmēslu devas, kā arī veiktu dažādus aprēķinus valsts vai reģionu līmenī

- **Statistika par valsts kūtsmēslu apsaimniekošanu regulāri jāvāc no saimniecībām (piemēram, ik pēc 4-5 gadiem)**

Par sākumpunktu var izmantot projekta “Kūtsmēslu standarti” sagatavotos anketēšanas rezultātus

DATU IEGUVES PAMATPRINCIPI

- Skaidri jānorāda atbildīgā organizācija, kas vāc oficiālos datus par kūtsmēsliem, lai nodrošinātu vienotu datu vākšanu un to dokumentāciju (!!!)

PARAUGU ŅEMŠANA UN ANALĪZES

- Kūtsmēslu paraugu ņemšanu un analīzi var izmantot kā līdzekli kūtsmēslu sastāva noteikšanai, ja:
  - paraugu ņemšana tiek veikta pareizi, izmantojot vismaz paraugu ņemšanas instrukcijas, kas sagatavotas projektā “Kūtsmēslu standarti”, vai precīzākas vadlīnijas, ja tādas ir pieejamas,
  - paraugus uzglabā un transportē tādā veidā, lai samazinātu zudumus
  - analīzes tiek veiktas, izmantojot standartmetodes **akreditētās laboratorijās**, kurām ir pieredze ar kūtsmēsliem

PARAUGU ŅEMŠANA UN ANALĪZES

- Kūtsmēslu neviendabīguma dēļ laboratorijas, kas analizē kūtsmēslu paraugus, tiek mudinātas uzlabot darba precizitāti, veicot **starplaboratoriju salīdzināšanu** vai salīdzinot rezultātus ar normatīvu datiem katrai dzīvnieku kategorijai un kūtsmēslu tipam
- Lai uzlabotu analizēto kūtsmēslu datu izmantojamību kā datu banku, laboratorijām būtu jāvāc un jā saglabā precīzāki fona dati par katru kūtsmēslu paraugu, **izmantojot projekta “Kūtsmēslu standarti” izstrādāto veidlapu**
- Analizētajos parametros jāiekļauj organisko vielu saturs kūtsmēslos
- **Paraugu analīžu rezultātu datu bāze !!!**

K/m masas bilances aprēķini

- Kūtsmēslu sastāvu var iegūt, veicot k/m masas bilances aprēķinus, ja:
  - ir pieejama piemērota aprēķinu programma valsts/ reģionāla un saimniecību līmeņa aprēķiniem
  - programma atbilst nacionālajai dzīvnieku barošanas un kūtsmēslu pārvaldības praksei,
  - aprēķiniem ir pieejami pietiekami un augstas kvalitātes ievades dati, un
  - aprēķinu programma pirms tās izmantošanas ir **oficiāli apstiprināta kā oficiāli izmantojam rīks**

K/m masas bilances aprēķini

- K/m masas bilanci rēķina, ņemot vērā dzīvnieku audzēšanu (barība, ražība, pavairošana) un apsaimniekošanas izvēli novietnēs (turēšanas tehnoloģija, tehniskais ūdens un pakaiši) un kūstmēslu krātuves (pārsegšana, nokrišņi, iztvaikošana).
- **Aprēķinu programmas, kas izstrādātas projektā “Kūstmēslu standarti” var izmantot kā sākumpunktu** jaunu valsts kūstmēslu aprēķināšanas programmu izstrādei vai attīstot esošās nacionālās kūstmēslu aprēķināšanas metodes
- Kūstmēslu aprēķināšanas metodēm vienmēr jābūt skaidri definētām, **vēlams arī angļu valodā**, lai dažādās valstīs izmantotās metodes varētu salīdzināt un iegūt starptautiski vienādus rezultātus.

MĒSLOŠANA UN BARĪBAS ELEMENTU BILANCE

- **Saimniecībās mēslošanas plānošana jāsāk ar kūtsmēsliem.** Minerālmēsli mēslošanas plānā jāiekļauj tikai tad, ja barības elementus nav iespējams nodrošināt ar kūtsmēsliem. ✓
- **Mēslošanas plānošanai vienmēr jābūt balstītai uz jaunākajiem datiem par kūtsmēsļu barības vielu saturu** neatkarīgi no valsts atbalstītās datu vākšanas metodes. Papildus datiem par kūtsmēsļu uzturvielu daudzumu jāņem vērā arī dažādu kultūru mēslošanas prasības, augsnes kvalitāte un klimatiskie apstākļi. ✓

MĒSLOŠANA UN BARĪBAS ELEMENTU BILANCE

- Jāievēro slāpekļa un fosfora **max pieļaujamās normas** ✓
- Saimniecībās ir jāievieš **barības elementu bilances aprēķini** ✗
lai nodrošinātu līdzsvarotu barības elementu ienesi un iznesi no augsnes.
Balances aprēķins dotu iespēju pieņemt lēmumu par nepieciešamību daļu k/m
nodot citām saimniecībām vai pārstrādei.
- **Ir jāstiprina konsultantu kompetence**, lai nodrošinātu, ka zemnieki var
saņemt atbalstu praktiskai un efektīvai kūtsmēslu izmantošanai ?

Paldies par uzmanību!

